

ਭਾਗ 3

ਜਦ ਇਹ 'ਭਰਮ-ਮਈ' ਸੰਸਾਰ ਅਥਵਾ 'ਭਰਮ ਗੜ੍ਹ' ਹੀ :-

ਚਲਾਇਮਾਨ
ਅਨਿਸਚਿਤ
ਬਦਲਵਾਂ
ਕੂੜਾ

ਹੈ—ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਦਿਮਾਗੀ—

ਖਿਆਲ
ਸੰਕਲਪ
ਵਿਚਾਰ
ਸਮਝ
ਵਲਵਲੇ
ਜੋਸ਼
ਨਿਰਨੈ
ਨਿਸਚੇ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਆਦਿ

ਭੀ :-

ਓਪਰੈ
ਅਧੂਰੇ
ਫੋਕੇ
ਪ੍ਰਯੋਗ
ਭਰਮ-ਮਈ
ਬਦਲਵਾਂ
ਕੂੜਾ ਅਤੇ
ਗਲਤ

ਹੀ ਕੁੰਦੇ ਹਨ ।

L70/1

Lekh 70 Part 3

When this 'fallacious' world or 'fort of illusion' is indeed

destructible
indefinite
changeable
false

then the

thoughts
concepts
thinking
understanding
emotions
judgments
faith
belief
firmness of mind etc.

entrenched in the intellect are also:-

superficial
incomplete
hollow
blurred
fallacious
changeable
false and
wrong.

L70/1

ਕੂੜ ਰਾਜਾ ਕੂੜ ਪਰਜਾ ਕੂੜ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
 ਕੂੜ ਮੰਡਪ ਕੂੜ ਮਾੜੀ ਕੂੜ ਬੈਸਣਹਾਰੁ ॥
 ਕੂੜ ਸੁਇਨਾ ਕੂੜ ਰੁਪਾ ਕੂੜ ਪੈਨਣਹਾਰੁ ॥
 ਕੂੜ ਕਾਇਆ ਕੂੜ ਕਪੜੁ ਕੂੜ ਰੂਪੁ ਅਪਾਰੁ ॥
 ਕੂੜ ਮੀਆ ਕੂੜ ਬੀਬੀ ਖਪਿ ਹੋਏ ਖਾਰੁ ॥
 ਕੂੜਿ ਕੂੜੇ ਨੇਹੁ ਲਗਾ ਵਿਸਰਿਆ ਕਰਤਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—468)
ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਪਵਹਿ ਖਿਆਲੀ ॥
 ਜਮਪੁਰਿ ਫਾਸਹਿਗਾ ਜਮ ਜਾਲੀ ॥ (ਪੰਨਾ—993)
 ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ ਮੂਲੁ ਹੈ ਮਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—129)
 ਤ੍ਰੈਗੁਣ ਪੜਹਿ ਹਰਿ ਤਤੁ ਨ ਜਾਣਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—128)
 ਰਜਿ ਨ ਕੋਈ ਜੀਵਿਆ ਕੂੜੇ ਭਰਵਾਸੇ । (ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 27/9)
 ਇਸੇ ਲਈ ਐਸੀ ਭਰਮ-ਮਈ ਬੁੱਧੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ—

ਸੁਖ
 ਐਸ਼
 ਮਨੋਰੰਜਨ
 ਰਸ-ਕਸ
 ਸਿਆਣਪਾਂ
 ਵਿਦਵਤਾ
 ਗਿਆਨ
 ਫਿਲੋਸਫੀ
 ਪਰਮਾਰਥ

ਭੀ :—

ਅਧੂਰੇ
 ਅਪੂਰਨ
 ਬਦਲਵੇਂ
 ਅਨਿਸਚਿਤ
 ਝੂਠੇ

ਹੀ ਹਨ ।

ਜਗਤੁ ਸੁਖ ਮਾਨੁ ਮਿਥਿਆ, ਝੂਠੋ ਸਭ ਸਾਜੁ ਹੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1352)

- 1 *False is the king, false are the subjects; false is the whole world. False is the mansion, false are the skyscrapers; false are those who live in them. False is gold, and false is silver; false are those who wear them. False is the body, false are the clothes; false is incomparable beauty. False is the husband, false is the wife; they mourn and waste away. The false ones love falsehood, and forget their Creator.* 468
- 2 *You are distracted by thoughts of Maya and worldly attachment. In the City of Death, you will be caught by the noose of the Messenger of Death.* 993
- 3 *The source, the root, of the gods and goddesses is Maya.* 129
- 4 *They read about the three qualities, but they do not know the essential reality of the Lord.* 128
- 5 *Nobody is satisfied with his span of life; everyone entertains false hopes.* VBG 27/9

Therefore

happiness
 comforts
 recreation
 relish
 cleverness
 learning
 knowledge
 philosophy
 virtues

acquired through the fallacious intellect are also

incomplete
 unfinished
 changeable
 indefinite (and)
 false.

- 6 *Remember that the pleasures of the world are false; this whole show is just an illusion.* 1352

ਆਨ ਰਸਾ ਜੇਤੇ ਤੈ ਚਾਖੇ ॥
 ਨਿਮਖ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤੇਰੀ ਲਾਥੇ ॥ (ਪੰਨਾ—180)
 ਕਥਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—655)
 ਗਿਆਨੁ ਗਿਆਨੁ ਕਥੇ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥
 ਕਥਿ ਕਥਿ ਬਾਦੁ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਹੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ—831)
 ਧੋਤੀ ਉਜਲ ਤਿਲਕੁ ਗਲਿ ਮਾਲਾ ॥
 ਅੰਤਰਿ ਕੋਧੁ ਪੜਹਿ ਨਟ ਸਾਲਾ ॥ (ਪੰਨਾ—832)

ਐਸੀ ਭਰਮ-ਮਈ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਘੜੀ ਹੋਈ ਸਾਡੀ 'ਜੀਵਨ-ਸੋਧ' ਐਥਵਾ ਸਮੁਚਾ ਜੀਵਨ ਭੀ :—

ਅਪੂਰਨ
 ਬਦਲਵਾਂ
 ਅਨਿਸਚਿਤ
 ਕੂੜਾ
 ਦੁਖੀ
 ਪਛਤਾਵਾਂ

ਹੀ ਹੈ ।

ਮਨਮੁਖਿ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਸੰਸਾਰੁ ॥
 ਬਿਨੁ ਰਾਸੀ ਕੂੜਾ ਕਰੇ ਵਾਪਾਰੁ ॥
 ਵਿਣੁ ਰਾਸੀ ਵਖਰੁ ਪਲੈ ਨ ਪਾਇ ॥
 ਮਨਮੁਖਿ ਭੁਲਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—363)
 ਮਨਮੁਖਿ ਭਰਮਿ ਭਵੈ ਬੇਬਾਣਿ ॥
 ਵੇਮਾਰਗਿ ਮੂਸੇ ਮੰਤ੍ਰਿ ਮਸਾਣਿ ॥ (ਪੰਨਾ—941)
 ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥...
 ਜੋਬਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੈ ਮਦ ਮੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਹੈ ਦਿਵਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—684)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ, ਅੱਡੋ-ਅੱਡ, ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਉਲਟ ਸਾਜ ਕੇ ਸਿਫ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੰਡਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਨਾ

Gurbani very clearly has this to say about illusion:-

- 1 You may taste the other flavors,
but your thirst shall not depart, even for an instant. 180
- 2 By preaching sermons, one's doubt is not dispelled. 635
- 3 Everyone talks about spiritual wisdom and spiritual knowledge.
Talking, talking, they argue, and suffer. 831
- 4 If there is anger within man, he is merely reading his part, like an actor in a play. 832

Our 'life-goal' or whole life carved with such fallacious intellect is also:-

unaccomplished
 changeable
 indefinite
 false
 painful
 regretful.

- 5 The self-willed manmukh wanders around the world in doubt.
Without any capital, he makes false transactions.
Without any capital, he does not obtain any merchandise.
The mistaken manmukh wastes away his life. 363
- 6 The manmukhs are confused by doubt, wandering in the wilderness.
Having lost their way, they are plundered; they chant their mantras at
cremation grounds. 941
- 7 O Holy people, this world is deluded by doubt.
It has forsaken the meditative remembrance of the Lord's Name, and sold itself
out to Maya. ||1||Pause||
In the pride of youth, wealth and glory, day and night, he remains intoxicated. 684

Creating separate spiritual and materialistic realms which are opposed and contrary to each other, the Timeless Being has given sharp intellect and 'independence' only to man, so that with his discriminating

ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹੀ 'ਜੀਵਨ-ਸੇਧ' ਬਣਾ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਨਿਰਨੇ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਪੀਰ, ਭਗਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਦਿ ਜਗ ਵਿਚ ਪਠਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ, ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਛੱਡ ਗਏ।

ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਗੁਰੂਆਂ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਥਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਸੁਣਨ, ਗਾਇਣ, ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ—ਅਸੀਂ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ' ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਗੁਝੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਸਮਝ, ਬੁਝ, ਪਹਿਚਾਨ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਆਮ ਅਗਿਆਨੀ ਜਨਤਾ ਲਈ ਤਾਂ ਇਸ 'ਭਰਮ' ਦੇ ਗੁਝੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਯਾ ਬੁਝਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ—ਪਰ, ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਖੌਤੀ ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ, ਗਿਆਨੀ, ਭਗਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਭੀ ਇਸੇ ਕੂੜੇ ਭਰਮ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਗੁਝੇ ਭੇਦ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਅਤੇ ਕੋਰੇ ਹਾਂ, ਯਾ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਅਤੇ ਮਚਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਾਂ।

ਕਈਆਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ :—

ਪਾਠ

ਪੂਜਾ

ਕਰਮ

ਧਰਮ

ਜਪ

ਤਪ

ਹਠ

ਸਾਧਨਾ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਅਸੀਂ ਉਸੇ 'ਭਰਮ' ਦੇ ਹਨੇਰ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਅਤੇ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ :—

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੁਣੈ ਧੰਧੇ ਮੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ—133)

ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਮਮਤਾ ਮੁਆ ਜੀਵਣ ਕੀ ਬਿਧਿ ਨਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—508)

intellect, he can make distinction between these two realms, challenge the situation and setting his own 'life-goal', make his own life successful. To make this important distinction and face the challenge and to give guidance and assistance, the Timeless Being from time to time has sent gurus, incarnations, saints, holy men, great souls etc., who through their lives while giving spiritual life-guidance to the masses have led and motivated them to come out of the materialistic fort of illusion. For the guidance and assistance of the masses after their departure from this world, they left behind their respective scriptures (Banis).

But despite the company of these gurus and saints and the reading listening, singing and giving sermons on scriptures – we have been unable to understand, discover and recognise the original hidden secrets of the triguni (three-phased) materialistic 'illusion'.

It is impossible for the general ignorant masses to understand or discover the hidden secrets of this 'illusion' – but the surprising and painful thing is that we, the so called nobler ones, learned, saints, great-souls are also ignorant and indifferent about the innate hidden secret of this false illusion, or are knowingly careless and pretentious

Despite being engaged in:-

worship

rituals

religion

contemplation

rigorous effort

perseverance

ascetic discipline

from many births, we are still involved and absorbed in the dark pit of that illusion and are suffering:

1 Entangled and enmeshed in the love of false occupations, the whole world is perishing. 133

2 This world perishing in attachment and possessiveness; no one knows the way of life. 508

ਮਾਇਆ ਮਾਇਆ ਕੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਈ

ਵਿਚਿ ਮਾਇਆ ਪਚੈ ਪਚੀਜੈ ॥

(ਪੰਨਾ—1326)

ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧਾ ਸਬਦੁ ਨ ਜਾਣੈ ਬੁਠੈ ਭਰਮਿ ਕੁਲਾਨਾ ।

(ਪੰਨਾ—604)

ਇਹ ਮਾਇਕੀ ਅਗਿਆਨਤਾ-ਰੂਪੀ 'ਭਰਮ' ਸਾਡੇ—

ਮਨ

ਬੁਧੀ

ਹਿਰਦੇ

ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ

ਜੀਵਨ

ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਡੂੰਘਾ—

ਧੱਸ

ਵੱਸ

ਰੱਸ

ਰੱਚ

ਸਮਾ

ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ ਦਾ—

ਅਨਿਖੜਵਾਂ

ਜ਼ਰੂਰੀ

ਮੂਲ

ਸਾਰਭੂਤ

ਜ਼ਬਰਦਸਤ

'ਤਤ-ਅੰਗ' ਹੀ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ।

ਇਹ ਅਗਿਆਨਤਾ-ਰੂਪੀ 'ਭਰਮ' ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ-

ਖਿਆਲ

ਸੋਚਣੀ

ਵਿਉਂਤ

ਹੱਸਣੀ

ਤੱਕਣੀ

L70/5

1 Those who are totally in love with Maya, Maya, shall rot away in Maya. 1326

2 The blind, self-willed manmukhs do not realize the Word of the Shabad; they are deluded by false doubts. 604

This material ignorance-like 'illusion' has:-

penetrated

infiltrated

permeated

pervaded

got absorbed

so deep in our –

mind

intellect

heart

subconsciousness

life

that it has become our materialistic life's

integral

important

basic

essential

powerful

'essence-part'.

This ignorance-like 'illusion' in every aspect of our life –

thought

thinking

plan

laughter

seeing

L20/5

ਵਲਵਲੇ
 ਪਿਆਰ
 ਨਫਰਤ
 ਰਸ
 ਕਸ
 ਰੋਸੇ
 ਗਿਲੇ
 ਕਾਮ
 ਕ੍ਰੋਧ
 ਲੋਭ
 ਮੋਹ
 ਹੰਕਾਰ
 ਧਰਮ
 ਕਰਮ

ਦੁਆਰਾ, 'ਮੈਂ—ਮੇਰੀ' ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਕੇ-ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ 'ਜੀਵਨ' ਅਥਵਾ ਮਾਇਕੀ ਆਪੇ ਉਤੇ, ਇਸ 'ਭਰਮ' ਦਾ ਇਤਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ 'ਜਾਦੂ' ਚਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ 'ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ' ਬਣ ਕੇ ਕਈਆਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਚਿਮੜਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ—ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਅਤੀ ਕਠਨ ਹੈ।

ਇਹ 'ਭਰਮ' ਦਾ 'ਭੂਤ' ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਅਤਿਅੰਤ ਸੂਖਮ 'ਸਾਰ-ਤਤ' ਬਣ ਕੇ—ਇਤਨਾ ਰਸਿਆ ਅਤੇ ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਭਰਮ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

ਜਿਸ ਤਰਾਂ 'ਹਨੇਰਾ'—ਆਪਣੇ ਅੰਧਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ—ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਚਿਮੜੇ ਹੋਏ 'ਭਰਮ' ਦੇ 'ਭੂਤ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਯਾ 'ਲਾਹ' ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਇਹੋ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ—ਜੀਵ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ।

emotions
 love
 hatred
 relish
 taste
 anger
 grievance
 indignation\
 greed
 attachment
 ego
 righteousness
 rites-rituals

and becoming dominant through 'me-mine ness' has flourished and manifested itself.

The powerful 'charm' of this 'illusion' has affected our 'life' or our materialistic self so much, that that we have been possessed by it from many births in the form of (ghosts-evil spirits) and escape from it is extremely difficult.

This 'ghost' of illusion, over many births has permeated and pervaded our physical and religious life and made it into such a subtle 'steel-like element' that we have completely become a form of illusion.

Just as 'darkness' – cannot get rid of its dark state by itself – similarly we cannot separate or get rid of the 'ghost' of illusion which has possessed us over so many births, from our life.

All religious books are saying that mental ignorance emanates from one's doubt fallacies.

ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਇਸ ਭਰਮ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ :—

ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥ (ਪੰਨਾ—134)

ਭਰਮੇ ਆਵੈ ਭਰਮੇ ਜਾਇ ॥

ਇਹੁ ਜਗੁ ਜਨਮਿਆ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—161)

ਤੂੰ ਗੁਣ ਮਾਇਆ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ਹਉਮੈ ਬੰਧਨ ਕਮਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ—604)

ਪਰ—ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ :—

ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ

ਸੁਣਦਿਆਂ

ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਕਰਦਿਆਂ

ਗਿਆਨ ਘੱਟਦਿਆਂ

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ

ਬੇਅੰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ

ਬੇਅੰਤ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ

ਬੇਅੰਤ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ

ਬੇਅੰਤ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ

ਭੀ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਭਰਮ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਹੀ :—

ਜੋਭੀ

ਪਹਿਚਾਨ

ਗਿਆਨ

ਨਿਸਚਾ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਭਰਮ ਦੇ 'ਹਨੇਰ ਖਾਤੇ' ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ 'ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ' ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਨੇ-ਵਾਹ, ਬੇ-ਤਿਹਾਸਾ ਰੁੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਘੋਰ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਹਾਸੋ ਹੀਣੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਭਰਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਧਰਮੀ' ਅਖਵਾ ਕੇ, 'ਆਫਰੋ' ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ! ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਤਮਿਕ

To clearly explain this 'illusion', Gurbani states thus:-

1 In the month of Bhaadon, she is deluded by doubt, because of her attachment to duality. 134

2 In doubt he comes, and in doubt he goes. This world is born out of the love of duality. 161

3 The three-faced Maya had led them astray in doubt, and they are snared by the noose of egotism. 604

But – the surprising thing is that despite

Reading

Listening (to Gurbani from the Primal Source)

Giving sermons and lectures

Philosophising (religious) knowledge

Preaching religion

the existence of numerous religious writings

the existence of numerous study circles

the existence of numerous religious places

the existence of numerous missionary colleges

we have not been able to until now (receive) correct:-

awareness

recognition

knowledge

faith

trust

about this 'illusion', and we are being blindly carried away fast in the old 'life-flow' of the 'dark pit' of illusion and enmeshed in pitch darkness are suffering.

The laughable thing is that passing through this illusion and being absorbed in it, we regard ourselves as 'religious' and go about 'puffed-up'. The result of this is that we are

ਉਚੇ ਸੁਚੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 'ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵਾਂ' ਤੋਂ ਅਸੀਂ :—

ਅਨਜਾਣ

ਅਗਿਆਨੀ

ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ

ਬੇ-ਮੁੱਖ

ਬੇ-ਲੋੜੇ

ਸ਼ਰਧਾਹੀਣ ਅਤੇ

ਵਾਂਝੇ

ਹਾਂ, ਜਾਂ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਅਤੇ ਮਚਲੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਉਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਪੰਗਤੀ ਠੀਕ ਦੁਕਦੀ ਹੈ :—

ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—684)

ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਖੂਹ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਨੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਨਿਸਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ—ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰਲੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਕਦੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਹੁੰਦੀ।

ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਖੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ਸਿਹਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਾਚਿਤ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਅਤੇ 'ਰੋਸ਼ਨੀ' ਦੀ ਗਲ ਨੂੰ 'ਗੱਪ' ਜਾਂ 'ਬੂਠ' ਸਮਝਕੇ 'ਮਲ-ਦਲ' ਛੱਡਣਗੇ ਜਾਂ 'ਪਈ ਹੋਵੇ', 'ਸਾਨੂੰ ਕੀ' ਇਤਿਆਦਿ, ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦੇਣਗੇ।

ਘੁਘੁ ਸੁਝ ਨ ਸੁਝਈ ਵਸਦੀ ਛਡਿ ਰਹੈ ਓਜਾੜੀ ।

ਇਲਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨ ਪੜ੍ਹੈ ਚੂਹੈ ਖਾਇ ਉਡੇ ਦੇਹਾੜੀ ।

ਵਾਸੁ ਨ ਆਵੈ ਵਾਸ ਨੋ ਹਉਮੈ ਅਗਿ ਨ ਚੰਦਨ ਵਾੜੀ ।

ਸੰਖ ਸਮੁੰਦਹੁ ਸਖਣਾ ਗੁਰਮਤਿ ਹੀਣਾ ਦੇਹ ਵਿਗਾੜੀ ।

ਸਿੰਮਲੁ ਬਿਰਖੁ ਨ ਸਫਲੁ ਹੋਇ ਆਪ ਗਣਾਏ ਵਡਾ ਅਨਾੜੀ ।

ਮੂਰਖੁ ਫਟੜਿ ਪਵੈ ਰਿਹਾੜੀ ॥ (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 32/4)

ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਦੇ ਹਨੇਰ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਭਰਮ-ਮਈ ਅੰਧਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ

uninformed

ignorant

careless

inattentive

do not feel the need

faithless

deprived

of the innate meanings of the spiritual, lofty pure teaching of Gurbani or are knowingly indifferent and feigning ignorance. Gurbani's line below is aptly applies to our condition:-

1 O Holy people, this world is deluded by doubt. It has forsaken the meditative remembrance of the Lord's Name, and sold itself out to Maya. 684

Frogs in the well spend all their lives in the darkness of the well and apart from their dark world; they can have no faith in any other world – because they have never seen even a flash of the external light.

If we tell them that outside the well, there is some other illuminated beautiful world, they will never believe and regarding the 'light' as 'nonsense' or 'false' they will ignore it and say, 'Let it be. It does not concern us,' thus ending the issue.

- 2a An owl does not have any other thoughtful understanding and leaving behind habitats it lives in deserted places.
- b An eagle cannot be taught texts and eating rats keep on flying the whole day.
- c Even being in the garden of sandal wood, the egotist bamboo does not get the fragrance.
- d As the conch remains empty though living in sea, the person devoid of wisdom of the Guru (Gurmat) is ruining his body.
- e The cotton-silk tree does not bear fruits howsoever much that colourless cotton bud may brag of its greatness.
- f Only fools quarrel over small matters. VBG 32/4

Exactly in the same manner, passing through the dark pit of the materialistic 'fort of illusion' through many births, we have acquired firm faith in the

ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਘੋਰ-ਹਨੇਰੇ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਵਿਚ :—

ਜੰਮਣ
ਜੀਣ
ਬੀਣ
ਵਿਚਰਨ
ਮਰਨ

ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ।

ਭਰਮ-ਮਈ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਨਿਸਚਾ ਇਤਨਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ :—

ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ।
ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ ।
ਵਿਚਾਰ ਯਾ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਫੁਰਸਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ।
ਨਿਸਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ।

ਭਰਮੋ ਭੂਲਾ ਫਿਰੈ ਸੰਸਾਰ ॥

ਮਰਿ ਜਨਮੈ ਜਮੁ ਕਰੈ ਖੁਆਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—560)

ਸਗਲ ਜਨਮ ਭਰਮ ਹੀ ਭਰਮ ਖੋਇਓ

ਨਹ ਅਸਥਿਰੁ ਮਤਿ ਪਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—632)

ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—36)

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਕਾਇਆ ਗੜ੍ਹ ਭੀਤਰਿ ਕੂੜ ਕੁਸਤੁ ਅਭਿਮਾਨੀ ॥

ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਨੀ ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਅਗਿਆਨੀ ॥ (ਪੰਨਾ—514)

ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਰਮ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਯਾ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜੇ—

ਸਿਆਣੇ
ਵਿਦਵਾਨ
ਵਿਗਿਆਨੀ

fallacies, darkness and are regarding

taking birth
living
existing
passing through
dying

in this pitch dark 'fort of illusion' as life-direction and destination.

Our belief in the illusion filled darkness has become so firm that apart from the 'illusion-fort' of *trigun* or three-phases materialistic realm we:-

do not have any thought
do not feel the need to pay attention
do not have the time to discuss and research
do not have faith

in the existence of any other illuminated spiritual realm.

- 1 *Deluded by doubt, the world wanders around.
It dies, and is born again, and is ruined by the Messenger of Death.* 560
- 2 *Deluded by doubt, I have wasted my whole life; I have not obtained a stable intellect.* 632
- 3 *This world is an illusion; people pass their life-nights sleeping.* 36
- 4 *Within the fortress of body, are the hard and rigid doors of falsehood, deception and pride.
Deluded by doubt, the blind and ignorant self-willed manmukhs cannot see them.* 514

When in the ignorance of our illusion, we read or listen to the above Gurbani lines, then we think that these line do not apply to us because we are:-

very wise
great scholars
great scientists

ਗਿਆਨੀ

ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ

ਅਫਲਾਤੂਨ

ਹਾਂ !!!

ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਨਵੀਨ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਭਰਮ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕ ਸਕਦਾ !! ਜਦ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਢੁਕਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਜਾ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਭੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ !

ਸਿਰਫ ਭਰਮ-ਮਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਜਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ !!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੁਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ 'ਨਵੀਨ ਮਾਇਕੀ ਦੁਨੀਆ' ਨੂੰ ਹੀ —

ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਵਿਲੱਖਣ

ਉਚੇਰੀ

ਓਗੇਰੀ

ਸੁਹਣੇਰੀ

ਰੰਗੀਲੀ

ਸੁਖਦਾਈ

ਅਸਲੀ

ਅਟੱਲ

ਸਮਝਕੇ—ਇਸ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਤੇ ਮਸਤ ਹੋਏ ਪਏ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਅਜਾਈ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਇਸ ਮਨੋਕਲਪਤ ਭਰਮ-ਮਈ ਬੁਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ :—

ਬੁਨੀ ਦੁਨੀਆ ਲਗਿ ਨ ਆਪੁ ਵਵਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ—488)

ਏਹੁ ਜਗੁ ਧੂਏ ਕਾ ਪਹਾਰ ॥

ਤੇ ਸਾਚਾ ਮਾਨਿਆ ਕਿਹ ਬਿਚਾਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ—1187)

L70/10

very knowledgeable

the better and nobler ones

as smart as (Pluto)

We believe that while living in the light of novel modern illumination and scientific (era), illusion cannot come near us!! As these lines do not apply to us, there is no need for us to pay attention to them or discuss them.

Only the beings who are living in the illusion-filled world need to pay attention to those lines and cultivate them but we are not in this group!!

We are regarding the imagined 'new materialistic world' (that we view) through our intellect as:-

special

distinct

lofty

good

beautiful

colourful

comfortable

real

eternal

and absorbed in, and intoxicated with it we are wasting our invaluable lives.

But Gurbani has warned us about this imagined illusion-filled false world thus:-

1 I would not have ruined myself by clinging to the world of falsehood. 488

2 This world is just a hill of smoke.
What makes you think that it is real? 1187

L70/10

ਜੇ ਦੀਸੈ ਸੇ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੇ ਜਿਉ ਬਾਦਰ ਕੀ ਛਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—219)

ਇਹੁ ਮਗੁ ਹੈ ਸੰਪਤਿ ਸੁਪਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿ ਕਹਾ ਐਡਾਨੋ ॥ (ਪੰਨਾ—1186)

ਇਹਨਾਂ ਭਲੇ-ਭਲੇਰਿਆਂ, ਸਿਆਣਿਆਂ, ਬੁਧੀਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਸਮਝਾਉਣੀ ਅਥਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਰਾਉਣੀ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਅੰਤਰੀਵ ਆਤਮਿਕ ਭਾਵਾਂ ਤੋਂ 'ਉਲਟ' ਅਰਥ ਕਰਕੇ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਹੀ ਭਰਮ ਹੈ !

ਆਮ ਭੌਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਤਾਂ ਇਸ 'ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ' ਨੂੰ ਸਹਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਤੇ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਪਰ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਆਣਿਆਂ ਲਈ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ' ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁਧੀ ਉਤੇ ਸਿਆਣਪ, ਵਿਦਵਤਾ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਚਿਲਕਵੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਡਾਢੀ 'ਪਾਣ' ਚੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣਾ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੈ ।

ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਪਾਣ ਯਾ ਛੋੜ ਲਾਹੇ ਬਗੈਰ, ਸਾਨੂੰ ਅੰਤ ਆਤਮੇ-ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਜਲਵੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ।

ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਤਨੇ—

ਜਪ
ਤਪ
ਹਠ
ਪਾਠ
ਪੂਜਾ
ਕਰਮ
ਧਰਮ
ਪ੍ਰਚਾਰ

ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ, ਸਾਡਾ ਮਾਨਸਿਕ 'ਭਰਮ' ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਤਰਾਂ—ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਇਕੀ 'ਰੋੜ੍ਹ' ਵਿਚ ਹੀ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸਖਸ਼ੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ—ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਅਥਵਾ 'ਭਰਮ—ਗੜ੍ਹ' ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ।

ਸਾਡਾ ਸਖਸ਼ੀ, ਸਮਾਜਿਕ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਨਿਘਰਦਾ ਹੋਇਆ

1 Whatever is seen, shall all pass away, like the shadow of a cloud. 219

2 The wealth of this world is only a dream; why are you so proud of it? 1186

It is extremely difficult to make these nobler, clever, intellectual ones understand and convince then that interpreting Gurbani contrary to its original innate spiritual meanings is deceiving oneself and indeed this amounts to an illusion.

The simple general masses easily understand and acknowledge this 'mental illusion', – but it is very difficult for the intellectually clever ones to come out of the darkness of *trigun* or three phased materialistic illusion, because their intellect is strongly coloured or influenced, by the scintillating light of cleverness, learning, and scientific knowledge, (the colouring or influence of) which is very difficult to get rid off.

Without removing this colouring or cover of the cleverness of materialistic illusion, we will be unable to have the vision of the splendour of spiritual illumination in our innermost consciousness.

The obvious proof of this is that despite doing so much-

contemplation
religious effort
perseverance
reading of Bani or scripture
worship
rituals
religious acts
preaching

our mental 'illusion' has not left us and we are suffocating in the old materialistic 'flow' just like before, and our personal, social and religious life is trapped in the darkness of the materialistic doubt-fallacy or the 'fort of illusion'.

The downfall of our mental, social and religious state is indeed the symbol or indication of our materialistic 'doubt-fallacy'.

The sinking or declining state our character, culture and its prevalence at personal, social, communal and universal level

ਆਚਾਰ, ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਇਸ ਅਧੋਗਤੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਉਂ ਖਿਚੀ ਹੈ :—

ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੋਤਾਲ । (ਪੰਨਾ— 408)

ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਕਹਾਇਦੇ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਦੁਇ ਰਾਹ ਭੁਲਾਣੇ ।

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਭੁਲਾਇ ਕੈ ਮੋਹੇ ਲਾਲਚ ਦੁਨੀ ਸੈਤਾਣੇ ।

ਸਚ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿ ਗਇਆ ਖਹਿ ਮਰਦੇ ਬਾਹਮਣ ਮਉਲਾਣੇ ।

(ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 1/21)

ਉਠੇ ਗਿਲਾਨਿ ਜਗਤਿ ਵਿਚਿ ਵਰਤੇ ਪਾਪ ਕ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਸਾਰਾ ।

ਵਰਨਾ ਵਰਨ ਨਾ ਭਾਵਨੀ ਖਹਿ ਖਹਿ ਜਲਨ ਬਾਸ ਅੰਗਿਆਰਾ ।

ਨਿੰਦਿਆ ਚਲੇ ਵੇਦ ਕੀ ਸਮਝਨਿ ਨਹਿ ਅਗਿਆਨ ਗੁਬਾਰਾ ।

(ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 1/17)

ਭਈ ਗਿਲਾਨਿ ਜਗਤ ਵਿਚਿ ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਆਸੂਮ ਉਪਾਏ ।

ਦਸ ਨਾਮਿ ਸੰਨਿਆਸੀਆ ਜੋਗੀ ਬਾਰਹ ਪੰਥ ਚਲਾਏ ।

ਜੰਗਮ ਅਤੇ ਸਰੰਵੜੇ ਦਗੇ ਦਿਗੰਬਰਿ ਵਾਦ ਕਰਾਏ ।

ਕਲਿਜੁਗ ਅੰਦਰਿ ਭਰਮ ਭੁਲਾਏ ॥ (ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 1/19)

ਕਾਲੀ ਐਨਕ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਛ ਕਾਲਾ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ—ਪਰ ਕਾਲੀ ਐਨਕ ਦਾ ਟਰਛਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਜਦ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ 'ਭਰਮ' ਦੀ 'ਪਾਣ' ਚੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਛਾਇਆ ਨਾ ਅਕਸ ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸੂਖਮ—

ਖਿਆਲਾਂ

ਵਲਵਲਿਆਂ

ਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਵਿਦਿਆ

ਗਿਆਨ

ਨਿਸਚੇ

ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ

ਆਦਿ ਉਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

L70/12

is indeed clear proof and living picture of our materialistic 'doubt-fallacy'.

Gurbani has illustrated this decline of ours as follows:-

1 *There is a famine of Truth; falsehood prevails, and the blackness of the Dark Age of Kali Yuga has turned men into demons.* 468

2 *The Hindus invoke Ram, the Muslims, Rahim but in reality there is only one God. Since they have both forgotten the Vedas and the Katebas, worldly greed and saitan have led them astray. Truth is hidden from both; the brahmins and mauvis kill one another by their animosities.* VBG 1/21

3 *The world gets engrossed in remorseful activities and sin and corruption prevail. Different sections of society develop hatred for one another and finish themselves through squabbles ass the bamboos, due to their mutual friction, producing fire burn themselves as well as others. Condemnation of the knowledge starts and in the darkness of ignorance nothing remains visible* VBG 1/17

4 *In view of the prevailing lassitude in the world, four varnas and four ashrams were established. Then ten orders of ascetics and twelve orders of yogis came into being. Further jangams (the wanderers), sramans, and digambrs (naked jain ascetics) also started their disputations. They all were deluded by kaliyug.* VBG 1/19

With dark glasses everything appears dark – but the shadow of dark glasses falls only on visible things.

When the 'colouring' of illusion covers our mind, then its shadow or reflection falls on our intellect's abstract or subtle:-

thoughts

emotions

desires

learning

knowledge

faith

trust etc.

L70/12

ਭਰਮ ਮੋਹੇ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨੰ ਮਦੇ ਮਾਯਾ ਬਿਆਪਿਤੇ ॥
(ਪੰਨਾ—1357)

ਭਰਮ ਮੋਹ ਕਛ ਸੂਝਸਿ ਨਾਹੀ ਇਹ ਪੈਖਰ ਪਏ ਪੈਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—216)
ਬਹੁ ਵਧਹਿ ਵਿਕਾਰਾ ਸਹਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰਾ ਬਿਨੁ ਨਾਵੇ ਪਤਿ ਖੋਈ ॥
ਪਤਿ ਪਤਿ ਪੰਡਿਤ ਵਾਦੁ ਵਖਾਣਹਿ ਬਿਨੁ ਸੁਖੁ ਬੁਝੇ ਨ ਹੋਈ ॥
(ਪੰਨਾ—570)

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਭੁ ਬਰਲੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਈ ਰਾਮ ॥
ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸਭੁ ਹੇਤੁ ਹੈ ਹੇਤੇ ਪਲਚਾਈ ਰਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ—571)
ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਬਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਰੇ ਸਗਲ ਪਸਾਰੀ ॥
ਸੋਗ ਹਰਖ ਮਹਿ ਦੇਹ ਬਿਰਧਾਨੀ ॥ ਸਾਕਤ ਇਵ ਹੀ ਕਰਤ ਬਿਹਾਨੀ ॥
(ਪੰਨਾ—888)

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ ਆਈਆ ਸਬਦਿ ਨ ਲਾਗੋ ਭਾਉ ॥
ਓਸ ਨੋ ਸੁਖੁ ਨ ਉਪਜੈ ਭਾਵੈ ਸਉ ਗੇੜਾ ਆਵਉ ਜਾਉ (ਪੰਨਾ—591)
ਇਸ ਤਰਾਂ—ਸਾਡੀ

ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਦਿਆ
ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ
ਫਿਲੋਸਫੀ
ਪਰਮਾਰਥ

ਆਦਿ ਉਤੇ ਭੀ ਏਸੇ 'ਭਰਮ' ਦੇ ਹਨੇਰ ਅਥਵਾ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ
ਤੀ 'ਛਾਇਆ' ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੀ
'ਖੇਲ' ਹੈ। ਇਸ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਆਤਮਿਕ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਤਾਂਈ
ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿਆ ਪੜੀਐ ਕਿਆ ਗੁਨੀਐ ॥
ਕਿਆ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ ਸੁਨੀਐ ॥
ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ ॥
ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਨ ਸੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ—655)
ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਣਪ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਏ ॥
ਪਚਿ ਪਚਿ ਮੁਏ ਅਚੇਤਨਚੇਤਹਿ ਅਜਗਰਿਭਰਿ ਲਦਾਈ ਹੇ ॥
(ਪੰਨਾ—10੯5)

- 1 *Doubt, emotional attachment, pride, dishonor and intoxication with Maya (lead mortals to death and rebirth, wandering lost in hell).* 1357
 - 2 *In doubt and emotional attachment, this person understands nothing; with this leash, these feet are tied up.* 216
 - 3 *Speaking falsehood, one eats poison, and the evil within increases greatly. The evil within increases greatly, in this world of doubt; without the Name, one's honor is lost.* 570
 - 4 *Reading and writing, the Pandits engage in debates and disputes; they are attached to the flavors of Maya.* 570
 - 5 *Emotional attachment to Maya is total madness; through the love of duality, one is ruined. Mother and father - all are subject to this love; in this love, they are entangled.* 571
 - 6 *The egotistical people are deluded by useless doubt. Of all this expanse, nothing shall go along with you. Through pleasure and pain, the body is growing old. Doing these things, the faithless cynics are passing their lives.* 888
 - 7 *One who has no faith in the True Guru, and who does not love the Word of the Shabad, shall find no peace, even though he may come and go hundreds of times.* 591
- In this way –

the reflection of this darkness of 'illusion' or mental ignorance has also fallen on our

intellectual knowledge
modern science
philosophy
religious pursuits etc.

and all this is the 'play' of the *trigun*, three phased materialistic realm. This intellectual knowledge cannot reach the spiritual 'illuminated realm'.

*What use is it to read, and what use is it to study?
What use is it to listen to the Vedas and the Puraanas?
What use is reading and listening,
if celestial peace is not attained?655*

*Even great cleverness does not dispel doubt.
The unconscious fool does not remain conscious of the Lord; he putrifies and rots
away to death, carrying his heavy load of sin.* 1025

ਕਥਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਸਭ ਕਥਿ ਕਥਿ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—655)

ਪੜੇ ਰੇ ਸਗਲ ਬੇਦ ਨਹ ਚਕੈ ਮਨ ਭੇਦ

ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਨ ਧੀਰਹਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਕੇ ਪੰਚਾ ॥ (ਪੰਨਾ - 655)

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬੇਦ ਪੜਾਵਣੇ ॥.....

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਕਿਤੇ ਸਿਆਣਪੈ ॥ (ਪੰਨਾ—962)

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ—ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ—ਉਹ ਭੀ ਏਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ—ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ :—

ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪੜ੍ਹਾਈ

ਨਵੀਨ ਵਿਗਿਆਨ ਖੋਜ

ਤੀਖਣ ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ ਅਤੇ

ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ

ਭੀ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ

ਜਾਨਣ

ਸਮਝਣ

ਬੁਝਣ

ਚੀਨਣ

ਸੀਝਣ

ਪਹਿਚਾਨਣ ਅਤੇ

ਪ੍ਰਾਪਤ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਦਿਆ ਸਾਡੇ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪੜਿਆ ਤੇਤਾ ਕੜਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ—467)

ਪੜਿਆ ਮੂਰਖ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਲਭੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—140)

ਬਿਦਿਆ ਕੰਟਿ ਸਭੈ ਗੁਨ ਕਰੈ ॥

ਤਉ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਲਹੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1163)

1 By preaching sermons, one's doubt is not dispelled.
Everyone is tired of preaching and teaching.

655

2 I have read all the Vedas, and yet the sense of separation in my mind still has not been removed; the five thieves of my house are not quieted, even for an instant.

687

3 No one can bring You under control, by despising the world.....
No one can bring You under control, by any clever tricks.

962

In other words, the intellectual learning teaching that is being carried out in – schools, colleges, universities also falls in the same class- because in these educational institutions only the pure trigun (three phased) materialistic realm's knowledge is taught. Therefore:-

higher and higher education

new scientific research

cutting philosophy

religious knowledge

are indeed incapable of

knowing

understanding

discerning

researching

recognising and

obtaining

the intuitional knowledge of the spiritual realm. In this way the intellectual education, instead of decreasing our materialistic doubt fallacy, helps to strengthen it further.

1 The more one writes and reads, the more one burns.

467

2 That scholar who is full of greed, arrogant pride and egotism, is known to be a fool.

140

3 Millions of sciences all sing His Praises.
Even so, the limits of the Supreme Lord God cannot be found.

1163

ਬੁਧਿ ਪਾਠਿ ਨੁ ਪਾਈਐ ਬਹੁ ਚਤੁਰਾਈਐ

ਭਾਇ ਮਿਲੈ ਮਨਿ ਭਾਣੈ ॥

(ਪੰਨਾ—436)

ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਣਪ ਲਾਗੈ ਧੂਰਿ ॥

ਲਾਗੀ ਮੇਲੁ ਮਿਟੈ ਸਚ ਨਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ—352)

‘ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ’ ਸਿਰਫ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ-ਦਿਮਾਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਯਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਤਾਂਈ ਹੀ ਅਸਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ, ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਤਾਂਈ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਾਂਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਹਨੇਰਾ—ਸਿਰਫ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ, ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦਾ ‘ਅੰਧ-ਗੁਬਾਰ’ ਭੀ, ਸਿਰਫ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਥਵਾ ‘ਨਾਮ’ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਟ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਸਿਰਫ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ‘ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਤ-ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਅਧਿਆਤਮਕ ਜੀਵਨ’ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਤੱਤ ਗਿਆਨ—ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ‘ਬੋਲੀ’ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਬੁਧੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਿਕ ‘ਤੱਤ-ਗਿਆਨ’ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੁਆਰਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ—ਅੰਤ੍ਰਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ—

ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨੀ ਯਾ

ਗਰੈਜੂਏਟ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ

ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ—ਜੋ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਰੁੱਖ-ਸੁੱਕਾ ਅਤੇ ਅਧੂਰਾ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਐਸਾ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

1 He is not obtained by intellectual recitation or great cleverness; only by love does the mind obtain Him. 436

2 But through excessive cleverness, one is only plastered with dirt. The filth of attachment is removed by the True Name of the Lord. 352

‘Intellectual knowledge’ can only give intellectual information or knowledge in the sphere of *trigun* (three phased worldly) materialistic realm which can only influence the intellect of the listeners. Such intellectually acquired knowledge remains limited up to the intellectual sphere and it does not reach the intuitional illumination of the spiritual realm.

If darkness can only be removed with light then the ‘pitch-darkness of the materialistic doubt-fallacy’ can only be eradicated with intuitional illumination or ‘*Naam*’.

Even in our missionary colleges and study circles, the externally orientated religious education of Gurbani or *Gurmat* (Guru’s teaching) is carried out based on intellectual knowledge which cannot give ‘intuitional essence-knowledge’ and ‘innate ‘spiritual life’.

This spiritual essence-knowledge is the illuminated language of the intuitional spiritual realm which is beyond the grasp of our intellectual understanding. It can only be obtained through Guru’s Grace in the company of *sadhsangat* through intuition and with the internally orientated practice of meditation.

From these missionary colleges only –

intellectual scholars or
graduate religious professors

or preachers are produced – who can only carry out simple, incomplete, intellectual preaching of *Gurmat* through intellectual knowledge. Such intellectual preaching can increase the intellectual knowledge of the audience but it cannot offer the intuitional essence knowledge of the spiritual realm.

ਏਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ—
ਜਨਤਾ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ—

ਬੇ-ਖਬਰ
ਬੇ-ਪਵਾਹ
ਅਵੇਸਲੀ
ਬੇ-ਲੋੜੀ
ਨਾਸਤਕ ਅਤੇ
ਬੇ-ਮੁਖ

ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦਾ ਅੰਧਕਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ — ਆਤਮਿਕ 'ਤਤ—ਗਿਆਨ' ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ 'ਬਗੈਰ'—ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਡੇ 'ਭਰਮ-ਗੜ' ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ, ਦਿਮਾਗੀ 'ਕਰਤੱਵ' ਅਤੇ 'ਸ਼ੁਗਲ' ਹੀ ਹੈ । ਐਸੇ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ 'ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤਾਂਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ 'ਲੋੜ' ਹੀ ਭਾਸਦੀ ਹੈ ।

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥
ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੋਤੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥
ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ॥ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥
ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ॥ ਪੜੀਐ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥
ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥ (ਪੰਨਾ—467)
ਬਿਦਿਆ ਕੋਟਿ ਸਭੈ ਗੁਨ ਕਹੈ ॥
ਤਉ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਲਹੈ ॥ (ਪੰਨਾ—1163)
ਬੁਧਿ ਪਾਠਿ ਨ ਪਾਈਐ ਬਹੁ ਚਤੁਰਾਈਅ
ਭਾਇ ਮਿਲੈ ਮਨਿ ਭਾਣੈ ॥ (ਪੰਨਾ—436)

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ, 'ਤਤ-ਜੋਗ' ਕੇ ਬੋਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਿਰਾਜਦੇ ਸਨ—ਜੋ ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਸਨ । ਅਭਿਲਾਖੀ ਰੂਹਾਂ— ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਤਸੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ— ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ, ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ,

This is the reason that despite so much religious preaching, the masses from the spiritual point of view are becoming:-

uninformed
careless
indifferent (and)
do not feel the need
atheist
inattentive

and the darkness of materialistic doubt-fallacy is on the increase.

In other words, without the intuitional illumination of the spiritual 'essence-knowledge' our religious learning, research and preaching is just intellectual 'activity' and 'recreation' of the sphere of darkness of the 'fort of illusion'. Such intellectual scholars are unable to reach the 'intuitional spiritual-illumination', nor do they feel the 'need' for it.

- 1 *You may read and read loads of books; you may read and study vast multitudes of books.
You may read and read boat-loads of books; you may read and read and fill pits with them.
You may read them year after year; you may read them as many months are there are.
You may read them all your life; you may read them with every breath.
O Nanak, only one thing is of any account: everything else is useless babbling and idle talk in ego.* 467
- 2 *Millions of sciences all speak in His Praises.
Even so, the limits of the Supreme Lord God cannot be found.* 1163
- 3 *He is not obtained by intellectual recitation or great cleverness; only by love does the mind obtain Him.* 436

In olden times, great souls who led spiritual lives and who were knowers of the 'essence-asceticism', sat in religious places and lived in the intuitional illuminated sphere of the spiritual realm. The desirous or need souls serving them and having their holy company, could easily distance themselves from the illusion of their mental ignorance and gained the benefit of the intuitional knowledge of spiritual illumination.

ਅਤੇ ਅਗੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ 'ਜੀਅ-ਦਾਨ' ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

ਅਜ ਕਲ ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵੀ 'ਖੇਲ' ਦਾ 'ਕਾਲ' ਹੈ—ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ' ਦਾ ਅੰਧਕਾਰ ਹੋਰ ਭੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਗੁਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ ਦਾ ਡਾਢਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਭਰਮ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਢਿਆ ਸੀ—ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਇਕੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਫਿਰ ਉਸੇ ਦਿਮਾਗੀ ਭਰਮ ਦੇ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਆਸਾ ਭਰਮ ਬਿਕਾਰ ਮੋਹ ਇਨ ਮਹਿ ਲੋਭਾਨਾ ॥

ਝੂਠ ਸਮਝੀ ਮਨ ਵਸੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨ ਜਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—815)
ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਭ੍ਰਮਿ ਭੁਲੀਆ

ਠਗਿ ਮੁਠੀ ਕੂੜਿਆਰਿ ਜੀਉ ॥ (ਪੰਨਾ—751)

ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੇ ਸਿ ਮਨਮੁਖ ਕਹੀਅਹਿ

ਨਾ ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਪਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ—797)

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਸਭਿ ਭਰਮਹਿ ਕਾਚੇ ॥ ਪੰਨਾ—842

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਕਤੇ ਕਤਿ ਪਚਿਆ ॥

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਖਪਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1140)

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ—ਇਸ ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਥਵਾ ਭਰਮ, ਸਾਡੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਧੱਸ, ਵੱਸ, ਰੱਸ ਕੇ ਇਤਨਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਸ ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਲੀ, ਸਚੀ ਅਤੇ ਅਭਿਨਾਸੀ ਮੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਸਚਾ—

ਸੁਣਿਆ-ਸੁਣਾਇਆ

ਪੜ੍ਹਿਆ-ਪੜ੍ਹਾਇਆ

ਸਮਝਿਆ-ਸਮਝਾਇਆ

ਜਿਖਿਆ-ਜਿਖਾਇਆ

ਉਪਰਾ ਜਿਹਾ

L70/17

and beyond that they gave the 'gift of life' to other desirous or needy one and made their lives successful.

Nowadays there is a 'famine' of this spiritual intuitional 'play' – as a result of which the darkness of the materialistic 'illusion' is becoming more intense and in the *trigun* (three phased) world, the materialistic illusion of the dark age is prevailing and flourishing very actively.

For this reason through our materialistic ignorance we are immersing ourselves again in the pitch darkness of the same intellectual illusion of mental ignorance from which our Gurus saved us.

- 1 *Hope, doubt, corruption and emotional attachment - in these, he is engrossed. The false material world abides in his mind, and he does not understand the Supreme Lord God.* 815
- 2 *Without the Name, the false woman is deluded by doubt and plundered by thieves.* 751
- 3 *Those who wander around, deluded by doubt, are called manmukhs; they are neither on this side, nor on the other side.* 797
- 4 *Without the Name, all the false ones wander deluded* 842
- 5 *In love and attachment to Maya, the mortals are sad, and are consumed by sadness. Without the Name, they wander and wander and wander, and waste away.* 1140

In reality passing through many births in the darkness of this materialistic realm – the belief or illusion of this false world has penetrated, infiltrated, permeated so deep in our subconsciousness that it has become so ingrained that we are acknowledging this false world as real, true and indestructible. Beyond this our knowledge and belief about any other realm is (something that has been) –

heard or related

read or taught

understood or made to understand

learnt or made to learn

superficial

L70/17

ਸਾਡੇ ਉਤਲੇ ਮਨ-ਬੁੱਧੀ ਤਾਂਈ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਛੋਟੀ ਹੀ 'ਛਾਈ-ਮਾਈ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਓਪਰੀ ਜੇਹੀ ਤਰੰਗ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਖਣ ਮਾਨਣ ਅਥਵਾ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਜਦ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ
'ਕੂੜ ਸਭ ਸੰਸਾਰੁ',
'ਬੁਠੀ ਦੁਨੀਆ' ਯਾ
'ਸਹਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ'

ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਯਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਓਪਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ 'ਹਾਮੀ' ਭਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ ਬੁਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸਾਡਾ ਮਨ—ਹਰ-ਪਲ, ਹਰ ਘੜੀ ਇਸੇ ਬੁਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ, ਪਰਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਇਸ 'ਅਭਿਆਸ' ਨਾਲ 'ਕੂੜਾ ਸੰਸਾਰ' ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ 'ਰਚ-ਮਿਚ' ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ 'ਅੰਗ' ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

ਕੂੜੀ ਰਾਸਿ ਕੂੜਾ ਵਾਪਾਰੁ ॥
ਕੂੜ ਬੋਲਿ ਕਰਹਿ ਆਹਾਰੁ ॥
ਸਰਮ ਧਰਮ ਕਾ ਡੇਰਾ ਦੂਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਕੂੜੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ—471)
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਭੁ ਕੂੜੁ ਹੈ ਕੂੜੋ ਹੋਇ ਗਇਆ ॥
ਹਉਮੈ ਝਗੜਾ ਪਾਇਓਨੁ ਝਗੜੈ ਜਗੁ ਮੁਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—790)
ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥ (ਪੰਨਾ—468)
ਓਇ ਭਾਣੈ ਚਲਨਿ ਆਪਣੈ, ਨਿਤ ਬੁਠੈ ਬੁਠੈ ਬੋਲੋਨਿ ॥
ਕੂੜੁ ਕੁਸਤੁ ਕਮਾਵਦੇ ਪਰਨਿੰਦਾ ਸਦਾ ਕਰੇਨਿ ॥ (ਪੰਨਾ—951)
ਜਿਨਕੈ ਹਿਰਦੈ ਮੈਲੁ ਕਪਟੁ ਹੈ, ਬਾਹਰੁ ਧੋਵਾਇਆ ॥
ਕੂੜੁ ਕਪਟੁ ਕਮਾਵਦੇ, ਕੂੜੁ ਪਰਗਟੀ ਆਇਆ ॥
ਅੰਦਰਿ ਹੋਇ ਸੁ ਨਿਕਲੈ, ਨਹ ਛਪੈ ਛਪਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ—1243)

ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਬੱਜਰ 'ਭਰਮ' ਦੇ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ

and is limited to the outer mind-intellect. This 'disappears' very fast as it is only a superficial wave of our thoughts and it is not seen or experienced by us.

When we hear or read Gurbani lines:

'The whole world is false'
'False world' or
'This world is an illusion'

we acknowledge them with a superficial mind because we do not have full faith in them.

Passing through this false world, our mind is continually interacting with it every second and minute and with this 'practice' over many births the 'false world' has permeated and pervaded our mind, memory, intellect and subconsciousness and we have become an integral 'part' of it.

- 1 *False is their capital, and false is their trade.
Speaking falsehood, they take their food.
The home of modesty and Dharma is far from them.
O Nanak, they are totally permeated with falsehood.* 471
- 2 *Attachment to Maya is totally false, and false are those who go that way.
Through egotism, the world is caught in conflict and strife, and it dies.* 790
- 3 *There is a famine of Truth; falsehood prevails, and the blackness of the Dark Age of Kali Yuga has turned men into demons.* 468
- 4 *They walk according to their own wills, and continually speak falsehood and lies.
They practice falsehood and deception, and endlessly slander others.* 951
- 5 *Those whose hearts are filled with the filth of deception, may wash themselves on the outside.
They practice falsehood and deception, and their falsehood is revealed.
That which is within them, comes out; it cannot be concealed by concealment.* 1243

It is indeed the pitch darkness of the powerful 'illusion' of materialistic ignorance

ਹੀ ਅਸੀਂ :—

ਨਿੰਮਦੇ ਹਾਂ,
ਜੰਮਦੇ ਹਾਂ,
ਪਲਦੇ ਹਾਂ,
ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ,
ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ,
ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ,
ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ,
ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ,
ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਾਂ,
ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਬੱਚੇ ਜੰਮਦੇ ਹਾਂ,
ਬੱਚੇ ਪਾਲਦੇ ਹਾਂ,
ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਲੁਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਈਰਖਾ ਦਵੈਤ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹਾਂ,
ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹਾਂ,
ਰੋਸੇ-ਗਿਲੇ ਵਿਚ ਸੁਲਘਦੇ ਹਾਂ,
ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਭਜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ,
ਧਰਮ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ,
ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਜਪੁ ਬੁੱਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
ਗਿਆਨ ਘੋਟਦੇ ਹਾਂ,
ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ,
'ਮੈਂ-ਮੇਰੀ' ਦੀਆਂ ਫੜਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ,
ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਗੱਜਦੇ ਹਾਂ,
ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ,
ਸੁਖ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ,

L70/19

in which :-

we are conceived,
we are born,
we are brought up,
we study,
we work,
we eat,
we drink,
we keep awake,
we sleep,
we manage family life,
we do business,
we give birth to children,
we bring them up,
we love,
we hate,
we quarrel and argue,
we burn in jealousy and duality,
we burn in the fire of enmity and confrontation,
we get inflamed in anger and hatred,
we run around gratifying sensual desires,
we cultivate religion,
we carry out recitation and worship,
we carry out contemplation and penance,
we repeat knowledge,
we carry out rites and rituals,
we boast of me-mine-ness,
we thunder in egotism,
we experience illness,
we enjoy comfort and peace,

L70/19

ਦੁਖ ਸਹਿੰਦੇ ਹਾਂ,
 ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹਾਂ,
 ਲਬ-ਲੋਭ ਨਾਲ ਹਲਕਾਏ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ,
 ਬੁਢੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ,
 ਮਰਦੇ ਹਾਂ,
 ਜਮਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ,
 ਕਰਾਰਾ ਡੰਡ ਸਹਿੰਦੇ ਹਾਂ,
 ਫਿਰ ਜੰਮਦੇ ਹਾਂ,

we tolerate suffering,
 we burn in the fire of desires,
 we madly run about with greedy,
 we become old,
 we die,
 we come under the control of *Yamas* (couriers of death),
 we bear severe punishment,
 we are born again,

ਗਰਜ ਕਿ, ਸਾਡੇ 'ਜੀਵਨ' ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ. ਹਰ ਵੇਲੇ, ਇਸੇ ਭਰਮ ਦਾ ਹੀ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਹੈ — ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਨਾ ਅਤੀ ਕਠਨ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰਾਂ 'ਜੀਵ'—'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਦੇ 'ਘੇਰੇ' ਅਥਵਾ 'ਦਾਇਰੇ' ਵਿਚ ਹੀ ਪਲਚ ਪਲਚ ਕੇ—ਆਵਾ ਗਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜੋਤ-ਸਰੂਪੀ ਆਤਮਿਕ ਹਸਤੀ ਨੂੰ—ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਅੰਧ-ਗੁਬਾਹ' ਵਿਚ 'ਰੋਲਦੇ' ਅਤੇ ਖੁਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਘੇਰ 'ਭਰਮ—ਗੜ੍ਹ' ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ—ਬੇਅੰਤ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ—ਸਵਾਸ—ਸਵਾਸ, ਦਮ—ਬਦਮ, ਦਿਨ—ਰਾਤ :—

ਪਲਚ ਪਲਚ ਕੇ,
 ਖੁਆਰ ਹੋ ਕੇ,
 ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਖਾਕੇ.
 ਨਰਕ ਭੋਗ ਕੇ,
 ਆਵਾ-ਗਵਨ ਦੇ ਚਕਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ
 ਭਿਆਨਕ ਦੁਖਦਾਈ ਤਜਰਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ

ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਤਾਂਈ ਇਸ

ਮਾਇਕੀ
 ਦੁਖਦਾਈ
 ਅਨਹੋਣੇ
 ਝੂਠੇ
 ਭਿਆਨਕ

L70/20

and this roar (created by the situations mentioned above) is the prevalence and the flourishing of this very illusion that affects every aspect of our life, all the time and it is extremely difficult to get out of it.

Thus 'man' enmeshed and entangled in the circle or sphere of the 'fort of illusion', wastes and tortures his illumination filled spiritual being in the 'pitch-darkness' of materialism cycle of births and deaths.

But the surprising thing is that we, while:-

being enmeshed and entangled
 suffering
 taking a beating from the *Yamas*
 experiencing hell
 passing through the cycle of going and coming
 going through the fearful and painful experiences

in the pitch darkness of the 'fort of illusion' from innumerable births, with every breath, day and night have up to now not 'realised' about this

materialistic
 agonising
 non existent
 false
 dreadful

L70/20

‘ਭਰਮ’ ਦੀ ਬਾਬਤ ‘ਸੋਝੀ’ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਅਤੇ ਇਸ ਬੱਜਰ ‘ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ’ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ :—

ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ,
ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਸੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸੀ,
ਉਪਰਾਲਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ??

ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣਾ ਸਬਦੁ ਨ ਚੀਨੈ ਜੂਐ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ—1013)

ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨੇ ਜਾਣਹਿ ਦੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ—880)

ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਨਰ ਕਰਤ ਕਚਰਾਇਣ ॥ (ਪੰਨਾ—1136)

ਮਨੁ ਕਠੋਰੁ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਲਾਗਾ ॥

ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਫਿਰੇ ਅਭਾਗਾ ॥ (ਪੰਨਾ—1061)

ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਫਿਰਹਿ ਹਲਕਾਏ ॥ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਉਠਾਏ ॥

ਮਾਇਆ ਮੂਠਾ ਚੇਤੇ ਨਾਹੀ ॥ ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਬਹੁਤੀ ਰਾਹੀ ॥ (ਪੰਨਾ—372)

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ—‘ਜੀਵ’ ਲਈ ਇਹ ਬੜੀ ‘ਲਾਹਨਤ’ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ ਧਰ ਕੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ

ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਉਪਦੇਸ਼

ਤਾੜਨਾ, ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ

ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ

ਪਾਠ-ਪੂਜਾ

ਜਪ-ਤਪ

ਘਾਲਨਾ

ਦੇ ‘ਬਾਵਜੂਦ’—ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਮਾਇਕੀ ‘ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ’ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ‘ਹੋਣਾ ਹੀ’ ਆਪਣੀ ‘ਜੀਵਨ-ਸੋਧ’ ਅਤੇ ਪਰਮ ‘ਧਰਮ-ਕਰਮ’ ਹੀ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ—ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ

‘illusion’ and we

do not know
do not have the awareness
do not have the thought
do not have the knowledge
do have the thinking
do not feel the need

to come of this powerful ‘fort of illusion’

leave alone making an effort?

- 1 *He is deluded by doubt, and does not remember the Word of the Shabad. He loses his life in the gamble.* 1013
- 2 *Deluded by doubt, they knew duality.* 880
- 3 *Deluded and confused by doubt, the mortal practices falsehood.* 1136
- 4 *The stubborn and insensitive mind is attached to the love of duality. Deluded by doubt, the unfortunate wander around in confusion.* 1061
- 5 *Within them is greed, and they wander around like mad dogs. They slander others and carry loads of sin upon their heads. Intoxicated by Maya, they do not think of the Lord. Deluded by doubt, they wander off on many paths.* 372

Besides this it is such a disgraceful thing for ‘mortals’ that ‘despite’ Primal Gurbani’s

encouragement

teaching

warning and religious

rites-rituals

recitation-worship

meditation – penance

effort

we are ‘getting immersed’ in the darkness of this very materialistic ‘doubt-fallacy’, (by believing it to be) our ‘life-direction’ and main ‘religious belief and practice’.

In this way, becoming ‘thick-skinned’ about the teachings and warnings

ਵਲੋਂ—‘ਢੀਠ’ ਹੋ ਕੇ—‘ਘੋਸਲ ਵੱਟ’ ਫੜਦੇ ਹਾਂ ਯਾ ‘ਮਚਲੋ’ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਇਕੀ ‘ਜੀਵਨ-ਰੋੜ’ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ-ਵਾਹ ਰੁੜੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ‘ਸਿਆਣਪ’ ਅਤੇ ‘ਵਡਿਆਈ’ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ‘ਭਰਮ-ਮਈ’ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ‘ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ’ ਉਤੇ ਹੀ ਆਵਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।

ਮਨ ਤੂੰ ਮਤ ਮਾਣੁ ਕਰਹਿ ਜਿ ਹਉ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋਹੁ ॥

ਅੰਤਰਿ ਅਗਿਆਨੁ ਹਉ ਬੁਧਿ ਹੈ ਸਚਿ ਸਬਦਿ ਮਲੁ ਖੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ—441)

ਪੰਡਿਤ ਇਸੁ ਮਨ ਕਾ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਅਵਰੁ ਕਿ ਬਹੁਤਾ ਪੜਹਿ, ਉਠਾਵਹਿ ਭਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—1261)

ਸੁਣਿ ਬਾਵਰੇ ਕਿਆ ਕੀਚੇ ਕੂੜਾ ਮਾਨੋ ॥

ਸੁਣਿ ਬਾਵਰੇ ਹਰੁ ਵੇਸੀ ਗਰਬੁ ਗੁਮਾਨੋ ॥ (ਪੰਨਾ—777)

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ‘ਭਰਮ’ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਹੀ, ਸਾਡਾ ਅਖੌਤੀ

ਮਜ਼ਹਬ

ਧਰਮ

ਜੀਵਨ-ਸੇਧ

ਪ੍ਰਮਾਰਥ

ਭਗਤੀ

ਜੋਗ

ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ

ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਹੈ—ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਾਕੀ ਸਭ ‘ਧਰਮ-ਕਰਮ’— ਪਾਠ-ਪੂਜਾ :—

ਉਪਰੇ

ਫੱਕੇ

ਰੁਖੇ

ਸੁਖੇ

ਮਨ ਦੀ ਝੁੱਠੀ ਤਸੱਲੀ

L70/22

of the Gurus’ and other great souls, we try to evade them, or feigning ignorance, we regard it as ‘wisdom’ and ‘praiseworthiness’, to flow along blindly in the current of the previous materialistic ‘flow of life’. We move around (in this state) feeling puffed up at these very ‘fallacious’ or illusory educational, scientific and religious achievements.

1 O mind, don't be so proud of yourself, as if you know it all; the Gurmukh is humble and modest.

Within the intellect are ignorance and ego; through the True Word of the Shabad, this filth is washed off.

441

2 Why do you read so many other things, and carry such a heavy load? 1261

3 Listen, madman: why do you harbor false pride?

777

In reality, going through the ‘illusion’ of mental ignorance has indeed become our so-called

creed

religion

life-direction

religious pursuit

devotion

philosophy (of union with God)

rites-rituals

and carrying out all the rest of the ‘religious rites-rituals, recitation-worship in egotism indeed remain:-

superficial

hollow

tasteless

dry

false assurance of the mind

L70/22

ਦਿਖਾਵੇ ਮਾਤ੍ਰ
ਪਾਖੰਡ ਆਦਿ,

ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਹਉ ਵਿਚਿ ਸਚਿਆਰੁ ਕ੍ਰੁਤਿਆਰੁ ॥

ਹਉ ਵਿਚਿ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਵੀਚਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—466)

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ 'ਭਰਮ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਝੂਠੇ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ-ਗੜ੍ਹ' ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਪਲਚ ਪਲਚ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਮਨ ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਫਧਿ ਰਹਿਓ ਬਿਸਰਿਓ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਜੀਵਨ ਕਉਨ ਕਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ—1427)

ਸਗਲ ਜਨਮ ਭਰਮ ਹੀ ਭਰਮ ਖੋਇਓ ਨਹ ਅਸਥਿਰੁ ਮਤਿ ਪਾਈ ॥

ਬਿਖਿਆ ਸਕਤਿ ਰਹਿਓ ਨਿਸਬਾਸੁਰ ਨਹ ਛੂਟੀ ਅਧਮਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ—632)

ਐਸੇ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਸੰਸਾਰਾ ॥

ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਖੋਇ ਗਵਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—676)

ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਦੁਬਿਧਾ ਖੋਵੈ ॥

ਆਪੁ ਨ ਚੀਨਸਿ, ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਰੋਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ—686)

a show or display
pretence or hypocrisy.

- 1 *In ego they become truthful or false.
In ego they reflect on virtue and sin.*

466

This is the reason why we have been unable to come out of this mental 'illusion' until now and immersed in the *trigun* or three-phased false sense of materialistic 'fort of illusion', enmeshed and entangled, we are wasting away our invaluable life.

- 2 *The mortal is entangled in Maya; he has forgotten the Name of the Lord of the Universe.
Says Nanak, without meditating on the Lord, what is the use of this human life?*

1427

- 3 *Deluded by doubt, I have wasted my whole life; I have not obtained a stable intellect.
I remain under the influence of corrupting sins, night and day, and I have not renounced wickedness.*

632

- 4 *In such confusion, the world has gone astray.
The foolish mortal wastes this precious human life.*

676

- 5 *He wastes this precious human life through duality.
He does not know his own self, and trapped by doubts, he cries out in pain.*

686

(ਚਲਦਾ...)

